

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS**SPRENDIMAS****DĖL ATISISAKYMO NAGRINĖTI PRAŠYMĄ NR. 1A-43/2022**

2022 m. birželio 22 d. Nr. KT82-A-S74/2022

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Giedrės Lastauskienės, Vytauto Mizaro, Algio Norkūno, Janinos Stripeikienės,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

Konstitucinio Teismo tvarkomajame posėdyje apsvarstė pareiškėjo [duomenys neskelbiami] prašymą Nr. 1A-43/2022.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

1. Pareiškėjas prašo iširti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnio 3 daliai neprieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. 205 „Dėl žemės įvertinimo tvarkos“ patvirtintos Valstybės išperkamos žemės, miško ir vandens telkinių vertės bei lygiavertiškumo nustatymo metodikos (toliau – Metodika) 3 punktas (2014 m. lapkričio 19 d. redakcija), 4.2 papunktis (2014 m. lapkričio 19 d. redakcija).

2. Pareiškėjas savo konstitucinių teisių pažeidimą sieja su Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos 2020 m. kovo 6 d. sprendimu „Dėl nuosavybės teisių atkūrimo Palangos mieste piliečiui [duomenys neskelbiami]“ (toliau – NŽT sprendimas), kuriuo pareiškėjo tėvui (miręs) atkurtos nuosavybės teisės į nekilnojamojo turto dalį – 2,5003 ha žemės, atlyginant pinigais. Pareiškėjas, nesutikdamas dėl nuosavybės teisių atkūrimo būdo – piniginės kompensacijos, taip pat šios kompensacijos dydžio, minėtą NŽT sprendimą apskundė Regionų apygardos administraciniam teismui, kuris 2020 m. lapkričio 18 d. sprendimu pareiškėjo skundą atmetė. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas galutine ir neskundžiama 2021 m. gruodžio 22 d. nutartimi pareiškėjo apeliacinį skundą atmetė ir Regionų apygardos administracinio teismo 2020 m. lapkričio 18 d. sprendimą paliko nepakeistą.

3. Pareiškėjo prašymas Konstituciniam Teismui pateiktas 2022 m. balandžio 21 d.

konstatuoja:

4. Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalyje (2019 m. kovo 21 d. redakcija) nustatyta, kad kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų aktų, jeigu jų pagrindu priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ar laisves ir šis asmuo išnaudojo visas teisinės gynybos priemones.

5. Kaip minėta, pareiškėjas prašo ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Metodikos 3 punktas (2014 m. lapkričio 19 d. redakcija), 4.2 papunktis (2014 m. lapkričio 19 d. redakcija), kuriuose nustatyta:

„3. Pradiniai duomenys apie turėto žemės sklypo (įskaitant joje esantį mišką ir vandens telkinius) vertę yra žemės sklypo plotas ir ploto įvertinimas rūšimis. <...>

4. Valstybės išperkamos (pinigais) žemės, miško sklypo vertė apskaičiuojama padauginus sklypo plotą iš žemės vertės taip: <...>

4.2. miestuose kitai paskirčiai naudota žemė – 1737,72 Eur už ha;“.

5.1. Pareiškėjas pažymi, kad jo seneliui priklausęs žemės sklypas buvo pripažintas valstybės išperkama žeme pagal Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 3 punktą kaip reikalingas visuomenės poreikiams užtikrinti, todėl negražintinas natūra. Tačiau vėliau žemės sklypas aukciono būdu buvo parduotas privačiam juridiniam asmeniui už 65 061,22 Eur už 1 ha. Tuo tarpu pareiškėjui NŽT sprendimu už 2,5003 ha žemės pagal Metodiką nustatyta atlyginti 3 641,20 Eur. Pasak pareiškėjo, Metodikos nuostatos, kai jos taikomos neatsižvelgiant į susiklosčiusią situaciją (žemės pardavimą privačiam juridiniam asmeniui ir valstybės gautą finansinę naudą), neužtikrina teisingo atlyginimo principo ir taip pažeidžia ne tik Konstitucijos 23 straipsnio 3 dalį, bet ir Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 16 straipsnio 2 dalį, pagal kurią, atlyginant piliečiams už nekilnojamąjį turtą, kuris pagal šį įstatymą negražinamas natūra, laikomasi negražinamo turto ir vietoj jo perduodamo kito turto, kuriuo atlyginama už valstybės išperkamą turtą, lygiavertiškumo principo.

5.2. Pareiškėjo prašymo kontekste pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas 2013 m. rugsėjo 11 d. nutarime pripažino, kad Metodikos 4 punkto (2002 m. spalio 21 d. redakcija) nuostata „Valstybės išperkamos (pinigais, vertybiniais popieriais) žemės, miško sklypo vertė apskaičiuojama padauginus sklypo plotą iš žemės vertės taip: <...> 4.2. miestuose kitai paskirčiai naudota žemė – 6 000 Lt/ha“ neprieštaravo Konstitucijai, Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo (1997 m. liepos 1 d. redakcija) 16 straipsnio 2 daliai.

Nagrinėtos konstitucinės justicijos bylos kontekste apibendrinamas oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas, susijusias su teisingu atlyginimu už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą, į kurią piliečiai pretenduoja atkurti nuosavybės teises, Konstitucinis Teismas 2013 m. rugsėjo 11 d. nutarime *inter alia* pažymėjo, kad:

– nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimas, taip pat tokiu būdu, kai yra

mokama pinigine kompensacija už turta, kuris yra valstybės išperkamas, negali būti tapatinamas su Konstitucijos 23 straipsnio 3 dalyje numatytu nuosavybės paėmimu visuomenės poreikiams teisingai atlyginant – šių teisinių institutų prigimtis ir paskirtis yra skirtinga;

– atsižvelgiant į valstybės galimybes, gali būti nustatyti atitinkami kompensacijų už valstybės išperkama turta dydžiai, tačiau valstybė negali nustatyti tokių kompensavimo būdų ir dydžių, kurie visuomenei ir valstybei būtų finansiškai nepakeliami, dėl jų visuomenei tektų neproporcingai didelė finansinė našta, galėtų kilti socialinė įtampa ir priešprieša; įstatymu nustatant atlyginimo savininkams už valstybės išperkama žemę būdus ir tvarką turi būti paisoma asmens ir visuomenės teisėtų interesų pusiausvyros;

– atkuriant okupacinės valdžios neteisėtai visuotinai paneigtas piliečių nuosavybės teises turi būti laikomasi teisingo atlyginimo už valstybės išperkama turta principo; sprendžiant, ar kompensacija už natūra negražinamą išlikusį nekilnojamąjį turta yra teisinga, atsižvelgtina *inter alia* ne tik į negražinamo natūra turto dabartinę rinkos vertę, bet ir į šio turto vertę tuo metu, kai jis buvo neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas, taip pat į šio turto kokybės ir vertės pokyčius; žemės buvimo vieta suponuoja įstatymų leidėjo diskreciją nustatyti skirtingus žemės kainos nustatymo būdus.

Konstitucinis Teismas 2013 m. rugsėjo 11 d. nutarime pažymėjo ir tai, kad Metodikos (2002 m. spalio 21 d. redakcija) 4.2 papunktyje nustatytas valstybės išperkamos (pinigais, vertybiniais popieriais) miestuose kitai paskirčiai naudotos žemės vertės dydis visai miesto teritorijai, kurį taikant apskaičiuota valstybės išperkamos (pinigais, vertybiniais popieriais) miestuose kitai paskirčiai naudotos žemės sklypo vertė koreguojama (atitinkamai jo vertę kelis ar keliolika kartų didinančiais koeficientais ir indeksu) atsižvelgiant į miesto dydį, datą, kada žemės sklypas priskirtas miesto teritorijai, ir kitus veiksnius, turinčius įtakos žemės vertei.

Kartu Konstitucinis Teismas 2013 m. rugsėjo 11 d. nutarime priminė, jog Konstitucinis Teismas 1998 m. birželio 18 d. nutarime pripažino, kad Vyriausybės 1993 m. gruodžio 6 d. nutarimu Nr. 909 „Dėl parduodamos valstybinės žemės ir valstybės išperkamos žemės nominalios kainos nustatymo ir jos taikymo tvarkos“ patvirtinta Valstybės išperkamos žemės nominalios kainos nustatymo metodika (kurioje buvo reglamentuojami tie patys santykiai) neprieštarauja Konstitucijai. Konstitucinis Teismas 1998 m. birželio 18 d. nutarime konstatavo, kad nuosavybės teisių atkūrimo mastas, restitucijos procesui prasidėjus nusistovėjusios žemės rinkos nebuvimas, ribotos materialinės finansinės valstybės galimybės lėmė tai, kad pati valstybė nustatė išperkamos žemės kainą, taip pat kad, dėl įvairių priežasčių nesant galimybės kiekvieną išperkama žemės sklypą įvertinti individualiai, Valstybės išperkamos žemės nominalios kainos nustatymo metodikoje nustatyta vidutinė valstybės išperkamos žemės kainą visai miesto teritorijai atsižvelgiant į miesto reikšmę ir dydį; tiek valstybės parduodamos, tiek valstybės išperkamos žemės kainą apskaičiuojama iš esmės vadovaujantis tais pačiais principais.

5.3. Pareiškėjo prašymo kontekste pažymėtina, kad nors Metodika buvo keičiama Vyriausybės 2014 m. lapkričio 19 d. nutarimu Nr. 1286 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. vasario 24 d. nutarimo Nr. 205 „Dėl žemės įvertinimo tvarkos“ pakeitimo“, skaitmenines vertes, nurodytas litais, perskaičiuojant ir nurodant eurais, teisinis reguliavimas, įtvirtintas Metodikos 4.2 papunktyje (2014 m. lapkričio 19 d. redakcija) pareiškėjo ginčijamu aspektu iš esmės nepasikeitė.

5.4. Taigi Konstitucinis Teismas 2013 m. rugsėjo 11 d. nutarime ištyrė Metodikos (2002 m. spalio 21 d. redakcija) 4.2 papunktyje įtvirtinto teisinio reguliavimo, kuriam ginčijamu aspektu yra tapatus pareiškėjo ginčijamas teisinis reguliavimas, atitiktį Konstitucijai.

5.5. Kaip minėta, pareiškėjas prašo iširti ir Metodikos 3 punkto (2014 m. lapkričio 19 d. redakcija) atitiktį Konstitucijai, tačiau atskirų teisinių argumentų dėl šio punkto nepateikia.

6. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad pareiškėjas prašo iširti, ar Konstitucijai neprieštarauja tokio turinio teisinis reguliavimas, kurio atitiktis Konstitucijai yra įvertinta Konstitucinio Teismo 2013 m. rugsėjo 11 d. nutarime.

7. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 3 punktą Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą iširti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu prašyme nurodyto teisės akto atitiktis Konstitucijai jau buvo tirta Konstituciniame Teisme ir tebegalioja tuo klausimu priimtas Konstitucinio Teismo nutarimas.

8. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad yra pagrindas atsisakyti priimti nagrinėti pareiškėjo prašymą.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 22 straipsnio 3, 4 dalimis, 25 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 28 straipsniu, 69 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

Atsisakyti nagrinėti pareiškėjo [duomenys neskelbiami] prašymą Nr. 1A-43/2022.

Šis Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Gintaras Goda

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Giedrė Lastauskienė

Vytautas Mizaras

Algis Norkūnas

Janina Stripeikienė